

Punjabi A: literature – Standard level – Paper 1
Panjabi A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Punyabí A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)

Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)

Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬੰਦ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਦੋਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1.

“ਜੀ ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ! ਹੇ ਬਾਬੂ ਜੀ!!! ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ ਡਾਢਾ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਭੁਖ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦਿੰਦਾ ਇਕ ਲੂੰ ਮੁੰਡਾ ਗਡੀ ਦੇਬਾਹਰ ਲਿਲੂਹਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਮਸਾਂ ਤੇਰਾਂ-ਚੌਧਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ।

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ, ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਪਵਾਹੀ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਮੇੜ ਕੇ, ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨੂੰ ਤ੍ਰਹ ਦਿਤਾ। ਪਿਛਿਲੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਤੇ
5 ਮੇਰੀ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸਤ ਬੈਠੇ ਸਾਂ।

ਗਡੀ ਸੀ ਕਿ ਟੁਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਕਸਬੇ ਜਹੇ ਵਿਚੋਂ ਚੜ੍ਹੇ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਗਡੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਡਾਢਾ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ, ਬਾਬੂ ਜੀ!” ਮੰਗਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੰਗਣ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢੰਗ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਾਣ
10 ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕ ਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕੀ ਨਾ ਮੈਂ ਮੰਗਤੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੀ ਗੁਰਬਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹਲ ਮੈਨੂੰ ਸੁਝਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਮੰਗੇ; ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕੇ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਖ਼ਬਰੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੈਥੋ
15 ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਕੇ ਪਿਛੇ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੇਰੇ ਆਪੇ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੇ ਦਖ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਮੇੜ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ, ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਹੋ ਕੇ ਪਿਛੇ ਮੈਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਇਉਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਬਰਾਹਟ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠੀ ਮੇਰੀ ਦੇਸਤ ਕਾਫੀ ਨਿਰੋਏ ਤੇ ਮੰਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸੁਲਝੀਆਂ,
20 ਮਿਣੀਆਂ-ਤੋਲੀਆਂ, ਅਜਮਾਈਆਂ ਤੇ ਕਸਵਟੀ ਉਤੇ ਪਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਘੜੀ ਦੀ ਘੜੀ ਲਈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

“ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ ਡਾਢਾ, ਬਾਬੂ ਜੀ!” ਮੰਗਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਲਿਲੂਹਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ
ਕਦੇ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਕੇ ਟੋਰ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਆਪਣੀ ਦੇਸਤ ਦਾ। ਮੰਗਤੇਨੂੰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਾਬਣ ਦੀ ਖ਼ਫ਼ਗੀ ਉਹਨਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਰੋਸ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸ਼ਸ਼ੇ-ਪੰਜ ਵਿਚ ਪਾ ਰਿਹਾ
25 ਸੀ।

“ਹੇ ਬਾਬੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ!” ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਲ ਗਿਆ। ਇਕ ਘੜੀ ਦੀ ਘੜੀ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕ ਜੱਕੇ-ਤੱਕੇ ਵਿਚ ਉਲਝ
ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕਿਤਨੇ ਚਿਰ ਤੇ ਕਸਮਕਸ ਵੇਖ ਰਹੀ, ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੇਸਤਾ ਦਾ ਹਾਸਾ
30 ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਇਕ ਆਨਾ ਉਸ ਮੰਗਤੇ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ਸੁਟਿਆ ਤੇ ਸੁਖ ਠੰਡਾ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਿਆਣੀ ਦੇਸਤ ਨੇ ਨਾ
ਗੋਲਿਆ, ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਇਤਨਾ ਵੀ ਨਾ ਕਿਹਾ ਕੀ ਇੰਜ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ “ਬੂਰਜ਼ੁਆ” ਲੋਕ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਹੱਤਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। “ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਣ ਦਿਉ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਝੂਠੀ
ਹਮਦਰਦੀ ਕਦੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਤਾਂਹੀਓ ਇਹ ਲੋਕ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਸਕਣ, ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ
35 ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਣ...।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਸਾਰਾ ਲੈਕਚਰ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, “ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ”, ਮੇਰੀਆਂ ਸੁੱਸਟ ਕਹਾਣੀਆਂ (1994)

- (ੳ) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ | ਟਿਪਣੀ ਕਰੋ |
- (ਬ) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਜੁਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪਧੌਰ ਤੱਕ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ | ਚਰਚਾ ਕਰੋ |

2.

- ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
 ਤੇਰੇ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜਿੰਦਗੀ
 ਉੱਜ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਸਾਊ ਬਣਨਾ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ
 ਅਸੀਂ ਦੇ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਰਜਾਈ ਬਦਲੇ
 ਯੁੱਧ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨਾ ਚਾਹਿਆ,
 5 ਅਸੀਂ ਬੇਅਣਖੀ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ 'ਚ ਅਮਨ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਉਣਦੇ ਰਹੇ
 ਅਸੀਂ ਬਰਛੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਖੁਭੇ ਹੋਏ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ
 ਜਦ ਹਰ ਘੜੀ ਕਿਸੇ ਬਿਫਰੇ ਸ਼ਰੀਕ ਵਾਂਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਕਦੀ ਰਹੀ
 ਅਸੀਂ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਲੁਕ-ਲੁਕ ਕੇ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਰਹੇ |
- ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੇ ਹੋ ਗਏ ਅਸੀਂ
 10 ਕਦੇ ਤਾਂ ਹੰਭੇ ਪਿਓ ਨੂੰ 'ਅੰਨ ਖਾਣੇ ਬੁੜ੍ਹੇ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ
 ਕਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਗ੍ਰਸੀ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ 'ਚੁੜੇਲ' ਦਾ ਸਾਇਆ ਕਿਹਾ
 ਸਦਾ ਦਿਸਹੱਦੇ 'ਤੇ ਨੀਲਾਮੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਰਦੇ ਰਹੇ
 ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਬਕ ਜਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖ ਪਾਉਣੇ ਡਰੇ
 ਯੁੱਧ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਛਇਆ ਰਿਹਾ
 15 ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ 'ਚ ਪੁੱਟੇ ਭੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਬਦਲਣੇ ਜਕਦੇ ਰਹੇ|
- ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਗ ਆਇਆ
 ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੱਗ ਬਣ ਕੇ ਸਜ ਗਿਆ
 ਡਰ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਰਜ ਬਣ ਕੇ ਮਹਿਕਿਆ
 ਡਰ ਕਦੇ ਰੂਹਾਂ 'ਚ ਸੱਜਣਤਾਈ ਬਣ ਗਿਆ
 20 ਕਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੁਗਲੀ ਬਣ ਕੇ ਬੁਰੜਾਇਆ
 ਅਸੀਂ ਹੋ ਜਿੰਦਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
 ਤੇਰੇ ਬੜੇ ਮੱਕਾਰ ਪੁੱਤ ਹਾਂ |

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 'ਪਾਸ਼', "ਯੁੱਧ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ", ਸੰਪੂਰਨ ਪਾਸ਼ ਕਾਵਿ (2000)

- (ੳ) ਕਵੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਕਰੋ |
- (ਬ) ਕਵੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਸ਼ਾ, ਰੂਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਪਰ ਟਿਪਣੀ ਕਰੋ |